

Peter Middendorp

Sorry

Maandag stond de premier voor een zaaltje journalisten. Hij legde een vlakke hand op zijn schedel en bracht met een kammende beweging de scheiding in model. Het is een gebaar dat hij vaker maakt. Als hij nadenkt, baalt of als zijn haar niet netjes zit. Meestal gebeuren die dingen overigens tegelijkertijd.

Even tevoren had het Nibud koopkrachtberekeningen gepresenteerd die de journalistieke opwinding over de zorgpremie belachelijk hadden gemaakt. Tijd voor reflectie, zou je denken, maar er was geen tijd voor reflectie – de Haagse lucht kan dun zijn soms. Niet iedereen die er elke dag voldoende zuurstof krijgt.

De premier keek op. Zijn gezichtshuid zag er ineens wat dik en sponsachtig uit, alsof iemand daaronder een laagje tempura had geschoven. De mond was een dunne streep, de lach was van zijn gezicht, de lach was behoorlijk van zijn gezicht.

'Sorry', zei de premier. Hij had een fout gemaakt. Iets over het hoofd gezien. Hij stak een hand uit, hield duim en wijsvinger een eindje uit elkaar – daar, in die kleine ruimte, moest het ongerief vermoedelijk gevonden worden.

De excuses waren mooi, ruitelijk. Je wist alleen niet precies waarvoor hij sorry had gezegd. Een kniesoor die er misschien op lette, maar zo vaak boden politici geen excuses aan, en als ze het eens deden, hoorde je meestal: 'sorry dat je hamster is gestorven,'

De Haagse lucht kan dun zijn soms

terwijl jij zo iets had van: je trapt hem net zelf het kopje in.

Was het voor de zorgpremie, het haastige intrekken daarvan of voor het feit dat hij zo weinig weerstand aan het oproer had geboden? Zei hij sorry dat ik mijn verkiezingsbeloften heb gebroken, dat ik ze heb gedaan of dat u daar bent ingetrapt?

Je wist het niet, en als je naar de premier keek, kreeg je de indruk dat hij het zelf ook niet wist. Hij stond er ineens wat verloren bij. Onthecht. Van de weeromstuit kroop hij in de rol van voorlichter, begon hij journalisten aan te wijzen, beurten te geven.

Je kreeg er dorst van, dat was het enige dat je met zekerheid over zijn excuses kon zeggen. Gewoon een droge mond. Hij tilde een waterglas van een tafeltje. Er zat niets meer in. Hij schommelde het glas, keek opnieuw. Nog steeds zat er niets in. Hij legde het hoofd in de nek en zette het glas hoog aan de getuile lippen – ja, even richtte onze premier zich met heel zijn lijf en wezen op een waterdruppel die er niet was.

Hij zette het glas terug, dwaalde nog wat rond in zichzelf, krabde zich aan het onderbeen; lange mannen krijgen altijd lage jeuk. Toen hij opkeek had hij een vraag niet gehoord en keek hij snel opzij, naar Samsom, die gelukkig wel had opgelet.

Verwarrende tijden. Neergekwakt door dezelfde journalisten die hem tot voor kort nog zo vrolijk boven zich hadden uitgetild. In beide gevallen had hij de reden ervoor niet begrepen. Misschien wilde hij met zijn excuses wel zeggen wat velen er vermoedelijk ook in wilden horen: sorry dat u mij niet zo leuk meer vindt.

Bestuurlijke top Jong en fris

Zowel binnen als buiten het kabinet geven de old boys ruimte aan de nieuwe generatie. Grote achterblijvers: allochtonen en 'boze burgers'. Door Wilco Dekker en Ben van Raaij

Veertigers wel, allochtonen niet

Het is de tijd van de generatiewisselingen. Terwijl achter gesloten deuren in de Hal van het Volk in Peking na tien jaar de nieuwe leiders van China voor de komende tien jaar werden geproclameerd, maakt in Nederland het kabinet Rutte-Asscher – na een historisch verknald begin – een doorstart.

De nieuwe ploeg bestaat, op de 68-jarige pater familias Ivo Opstelten na, vooral uit veertigers, hoog opgeleide mannen en vrouwen uit voornamelijk de Randstad. Het kabinet is in recordtempo, en zonder veel bemoeienis van oudgedienden, samengesteld door Mark Rutte (45) en Diederik Samsom (41). Zij zijn de gezichten van een generatie die na een decennium van stagnatie onder Balkenende het heft in handen neemt: intelligent, energiek, daadkrachtig, praktisch ingesteld, en niet van die partijtigers.

Het blijft niet bij het kabinet. Bij de Sociaal-Economische Raad (SER) is McKinsey-consultant Wiebe Draijer (47) de opvolger van Alexander Rinnooy Kan (63). Ton Heerts (47) probeert de FVN te redden na de ondergang van Agnes Jongerius (52). De voor zover bekend partijloze Klaas Knot (45) is bij De Nederlandse Bank in bijna alles het tegendeel van zijn voorganger, CDA'er Nout Wellink (69). Ton Büchner (47) hoopt na een periode thuis wegens oververmoeidheid binnenkort weer aan het werk te gaan als opvolger van Hans Wijers bij Akzo Nobel (61). En Willem-Alexander (45) en Máxima (41) zullen naar verwachting spoedig het stokje overnemen van koningin Beatrix (74).

Blijft het met de troonopvolgers op de topposities business as usual? Of verandert er door de wisseling van de wacht ook iets wezenlijks?

Er is zeker een verschuiving gaande, zeggen diverse betrokkenen uit de bestuurlijke elite (gemiddelde leeftijd: 60-plus). 'Laat ik het zo zeggen: in de vijftig zijn is geen pre meer', zegt een hoge publieke functionaris. 'En het jarenlang trouw bezoeken van partijbijeenkomsten ook niet.'

Affaires

Headhunters die dat bestuurlijke type jarenlang zochten voor (neven)functies, richten zich, vooral voor het bedrijfsleven, tegenwoordig meer op een ander slag mensen: jong, bij voorkeur vrouw, afkomstig uit andere dan de overbekende vijvers. Oud-politici worden ook een bedrijfsrisico, met toezichtaffaires als die rond het COA, waar Nurten Albayrak onder het toezicht oog van VVD-coryfee Loek Hermans sneuvelde.

Mede vanwege dat soort affaires is het aantal nevenfuncties in raden van toezicht en raden van com-

missarissen sinds kort aan banden gelegd door een wetsvoorstel van de SP (maximaal vijf functies per persoon). Voor de echte 'old boys' is steeds minder emplot – het gaat tegenwoordig om kennis in plaats van kennissen, stellen sommigen. Maar verandert er ook echt wat?

Jonge protegés

'Er is wel wat aan het gebeuren, denk ik, ja', zegt Yoeri Albrecht (45), directeur van het Amsterdamse debatcentrum De Balie. 'Tot voor kort was vooral ervaring belangrijk, maar je ziet nu inderdaad veertigers verschijnen in de bestuurlijke elite, al gaat zo iets niet snel. De overeenkomst is dat ze opgegroeid zijn met dezelfde muziek, ska en new wave, dezelfde tv-series zoals *Dallas*, en dezelfde politieke leiders. Ruud Lubbers was de eerste premier die ze bewust meemaakten. No nonsense. Den Uyl hebben ze niet meer meegemaakt, met dat harde gevecht tussen links en rechts. De scherplijper uit die jaren, dat is de meeste veertigers vreemd. Ik heb dat zelf ook niet zo.'

Albrecht was zelf jarenlang een jongere die door de elite gevraagd werd erbij te komen. 'Je wordt uitgenodigd: ga eens mee naar die borrel of die bijeenkomst. Of: is die functie misschien iets voor jou?' Toenmalig ABN Amro-topman Rijkman Groenink haalde hem naar de raad van toezicht van het Stedelijk Museum. 'Mijn naam stond op alle lijstjes die hij had gekregen, zo simpel was het. Ik had als student in Leiden wat dingen gedaan, zoals mensen benaderen voor een bestuur, dat zal een rol hebben gespeeld. Maar die 'old boy' Groenink lette er toch maar mooi op dat het Stedelijk een divers bestuur kreeg.'

Nu wordt Albrecht – ook nog voorzitter van de Vereniging Veronica – zelf door anderen gevraagd of hij nog goede jonge kandidaten weet voor posten. 'Formeel of informeel kennis laten maken, zo werkt het nog steeds. Als er een nieuwe elite in de maak is, komt die ook weer via coöptatie tot stand, natuurlijk. Plato beschrijft al in *De Staat* hoe de leidende klasse voor belangrijke posities altijd heel zorgvuldig de meest geschikte mensen rekruteert.'

Het is het oude spel waarbij ervaren rotten in de elite veelbelovende jonge protegés onder hun hoede nemen, adviseren en met de juiste mensen in contact brengen. Dat gebeurt in besloten eetclubs of in gremia als de Dolf van Gendt Kring, de jongerenkring

wordt een pre

Outsiders

De veertigers rukken op, maar met allochtonen op topposities schiet het ook bij de veronderstelde generatiewisseling niet erg op. Het kabinet Rutte telt wel veel veertigers, maar ze zijn allemaal blank. Beschamend? 'Ach, we moeten constateren dat het blijkbaar geen rol heeft gespeeld,' zegt Sadik Harchaoui, directeur van het instituut voor multiculturele vraagstukken Forum. 'De discussie gaat de laatste jaren vooral over gender, over meer vrouwen dus. Hoe het met homo's is, moeten we bij dit kabinet afwachten, maar migranten en hun kinderen kwamen er deze keer blijkbaar niet aan te pas.'

Harchaoui hekelt het moderne mantra van Rutte en de zijnen dat kwaliteit voorop moet staan. 'Natuurlijk zijn er goede allochtone kandidaten te vinden, als je ze zoekt. Neem iemand als René Dahan, president-commissaris van Ahold. Mis-

schien dachten ze: dat komt vanzelf wel goed. Maar dat is niet zo. Er is een lange strijd voor nodig, zoals het bij vrouwen ook is gegaan.'

Zo blijft de Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb als allochtone topbestuurder voorlopig een uitzondering. 'Door fusies van organisaties zijn er simpelweg ook minder belangrijke posten beschikbaar,' zegt Harchaoui. Hij komt bij de uitoefening van zijn functies inderdaad meer veertigers tegen. 'Dat valt me wel op. Ik zeg nog niet: hé, een zestiger, maar ik vind ook niet dat er per se verjongd moet worden. Daar moet je voorzichtig mee zijn. Het is wel goed dat iemand als DNB-president Klaas Knot op zo'n post wordt benoemd, maar je kunt hem natuurlijk moeilijk een outsider noemen. Hij maakte op de achtergrond al jarenlang deel uit van de bestuurlijk-financiële top.'

Critici

Mei Li Vos is er in 2006 helemaal klaar voor: Kamerlid worden voor de PvdA. De jonge medeoprichtster van AVV (Alternatief voor Vakbond) is als mediageniek boegbeeld van de opkomende moderne zzp'ers aangezocht door PvdA-leider Wouter Bos. In de procedure krijgt ze echter te maken met oud-FNV-voorman Lodewijk de Waal, die in de kandidaat-stellingscommissie zit, en die niets ziet in de linkse liberale nieuwlichterij.

De Waal was sinds de legendarische vakbondsdemonstratie op het Museumplein in 2004 de gevierde man. 'En dan ging zo'n meisje van in de dertig vertellen dat er 12 miljard was gepakt van de jonge generaties. Ik heb hem nog gebeld, dat we eens moesten praten,' zegt Vos. 'Maar dat wilde hij niet. Jij mag geen sociaal-democraat heten, zei hij.' Vos eindigt

na het partijcongres in de onderste regio's van de lijst, en kwam pas in de Kamer toen de PvdA begin 2007 toetrad tot Balkenende IV.

Mei Li Vos is sinds kort weer Kamerlid voor de PvdA. 'Ik ben nu zelf zo'n begin veertiger. Dit is mijn generatie.' Ze beleefde vorig jaar een mooi moment, toen Lodewijk de Waal als overheidscommissaris bij ING onder vuur kwam te liggen door de volkswaarde over de bonussen voor de top van de bank. 'Wie is hier nu niet links genoeg,' twitterde ze. De AVV is er nooit echt tussengekomen, omdat de Wet op de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie bestaande vakbonden in staat stelt concurrenten uit de polder te weren. 'Maar je kunt niet altijd boos blijven, want dan kom je er nooit tussen. Kijk maar naar Geert Wilders.'

van het prestigieuze Concertgebouwfonds waarin zich mensen als projectontwikkelaar Coen van Oostrom (42) verzamelen. Elke elite moet zichzelf verjongen, met nieuwe mensen en nieuwe ideeën, om haar invloed te kunnen behouden. Onder het leitmotiv van de 19de eeuwse Siciliaanse adel in de roman *De Tijgerkat* van Tomasi di Lampedusa: alles moet veranderen, opdat alles hetzelfde blijft.

'Jong en fris is een aanbeveling, maar het moet helaas nog steeds binnen zeer smalle marges blijven en niet te ver gaan', zegt Albrecht. Zoals Mei Li Vos, het huidige PvdA-Kamerlid dat enkele jaren geleden echt wel een punt had met haar alternatieve vakbond AVV, maar toch heel hard werd aangepakt door de gevestigde orde van de polder. 'Je ziet het nu een beetje gebeuren met jurist en Europacriticaster Thierry Baudet. Ik ben het bepaald niet eens met zijn visie op Europa, maar je kunt niet zeggen dat het op de achterkant van een bierviltje in elkaar is geflanst, zoals de oude elite hem nu overal verwijt.'

'Je moet soms even tijdig gas terugnemen om binnen te kunnen dringen in de bolwerken van de macht', aldus Albrecht. 'Want er moet wel gewoon bestuurd worden. Jongeren moeten wel iets kunnen, iets toevoegen. Instellingen en bedrijven zijn geen speeltuin waar je eens kunt uitproberen hoe een nieuweling het doet. Dat kan niet meer. Een fout is tegenwoordig zo gemaakt.'

Wie zou Albrecht zelf bij een raad van toezicht halen? 'Dat heb ik net gedaan: Alexander Rinnooy Kan. Ik ben erg voor het benoemen van jonge mensen, maar ook voor een goede 'match'. Rinnooy Kan heeft als een van de zeer weinigen een wetenschappelijke, bedrijfskundige én bestuurlijke achtergrond. Zo iemand zochten we voor het veelkoppig monster dat De Balie is.'

Martin Bosma

De veertigers mogen dan aan het venster verschijnen, voor twee andere groepen blijft de bestuurlijke elite als vanouds een nauwelijks te slechten bastion: voor allochtonen en voor de boze burgers ofwel 'maatschappelijk teleurgestelden'. Vrouwen zijn al lang doorgedrongen tot de top, al stokt hun opmars de laatste tijd, maar allichtonen op de hoogste posities blijven een zeldzaamheid - het nieuwe frisse veertigerskabinet telt er niet één meer.

PVV- en SP-stemmers komen er ondanks de populistische revoltes van de laatste tien jaar helemaal niet aan te pas, ook niet in de nieuwe elite van de troonopvolgers. Het Rijksmuseum mag schrijver Abdelkader Benali in de raad van toezicht hebben, maar iemand als PVV'er Martin Bosma is op die plek nog steeds ondenkbaar. En bij de SP, geharnaste bestrijders van het old boys network, passen bestuurlijke functies niet in de cultuur. Nog afgezien van het feit dat SP-prominenten om diezelfde reden nooit worden gevraagd.

Generatieverschil

Ook in de nieuwe informele invloedsnetwerken die zich via sociale media vormen rond thema's als duurzaamheid of verantwoord ondernemen, staat de gemiddelde SBS-kijker buitenspel. 'In die kringen gaat het wel anders dan vroeger, maar ze zijn natuurlijk niet van de straat', zegt een waarnemer. 'Er is een kloof met de mensen die zich in toenemende mate maatschappelijk verlaten voelen. De lageropgeleiden hebben het nakijken.'

Sommige insiders vragen zich overigens af of de verschillen tussen de komende en de gaande generatie werkelijk zo groot zijn. 'Er is veel generatie-onzin in omloop. Ik zou niet weten waarom jongere generaties intelligenter en energieke zouden zijn dan de oudere generaties nu of toen die van dezelfde leeftijd waren', zegt directeur Paul Schnabel (64) van het Sociaal en Cultureel Planbureau. 'Er zijn vast verschillen - de jongeren zijn meer internationaal georiënteerd dan de babyboomers, en mogelijk inderdaad wat minder ideologisch gekleurd - maar het hangt er dan toch altijd weer van af wie je van elk van die generaties spreekt.'

Het Sociaal en Cultureel Planbureau publiceerde twee jaar geleden 'Wisseling van de wacht', een rapport over de verhouding tussen de generaties in Nederland, met de relativerende conclusie dat het generatieverschil niet het nieuwe klassen- of seksverschil is. 'Het is vanzelfsprekend dat de jongere generaties op den duur het stokje overnemen, in Nederland misschien nog wel meer dan elders. Want in sommige landen zou Ivo Opstelten tot de jongeren worden gerekend. Maar je moet de veranderingen niet overdrijven', zegt Schnabel.

In politiek Den Haag is de omslag niettemin markant. Zij het dat de dramatisch mislukte start van het kabinet Rutte-Asscher één bijzonder effect lijkt te hebben gehad: een heel cohort oudere bestuurlijke kanonnen dat zich drie weken geleden opmaakte om binnen afzienbare termijn tevreden terug te treden, omdat het land voor de komende jaren eindelijk weer een stabiele coalitie leek te hebben, blijft nu nog maar even op zijn post.

De Top 200 van invloedrijkste Nederlanders

- 1 **BERNARD WIJNTJES (69)**
1 Voorzitter VNO-NCW
- 2 **JEROEN VAN DER VEER (65)**
4 Oud-bestuursvoorzitter Shell
- 3 **HANS WIJERS (61)**
2 Commissaris en bestuurder
- 4 **PIET MOERLAND (63)**
6 Bestuursvoorzitter Rabobank
- 5 **KLAAS KNOT (45)**
10 President De Nederlandsche Bank
- 6 **NIEK-JAN VAN KESTEREN (60)**
7 Directeur VNO-NCW en MKB Nederland
- 7 **JAN HOMMEN (69)**
5 Bestuursvoorzitter ING
- 8 **PAUL SCHNABEL (64)**
8 Directeur Sociaal en Cultureel Planbureau
- 9 **COEN TEULINGS (53)**
12 Directeur Centraal Planbureau
- 10 **ALEXANDER RINNOOY KAN (63)**
3 Multibestuurder
- 11 **GERRIT ZALM (60)**
11 Bestuursvoorzitter ABN Amro
- 12 **EBERHARD VAN DER LAAN (57)**
14 Burgermeester Amsterdam
- 13 **RICHARD VAN ZWOL (47)**
15 Secretaris-generaal ministerie van Financiën
- 14 **KAJSA OLLONGREN (45)**
16 Secretaris-generaal ministerie van Algemene Zaken
- 15 **PIET HEIN DONNER (64)**
- Vicepresident Raad van State
- 16 **RUUD LUBBERS (73)**
9 Minister van Staat
- 17 **TON HEERTS (45)**
- Voorzitter FNV
- 18 **FRANS VAN HOUTEN (52)**
19 Bestuursvoorzitter Philips
- 19 **LOUISE FRESCO (60)**
23 Kroonlid SER
- 20 **RONALD GERRITSE (60)**
18 Voorzitter AFM

Verjonging buiten de politiek gaat traag: Wientjes weer op 1

Vernieuwing in de politiek kan hard gaan, zo is dit jaar weer gebleken. De verversing en verjonging van de bestuurlijke elite verloopt echter niet via het stembokje maar door coöptatie, en dat is een veel geleidelijker en trager proces, zoals te zien is in deze zevende editie van de Volkskrant Top 200. De ranglijst telt 37 nieuwe namen, één meer dan vorig jaar, en evenveel vrouwen (45) en bestuurders van allochtone herkomst (4) als vorig jaar.

VNO-NCW-voorzitter Bernard Wientjes voert de lijst voor de derde keer aan. De werkgevers wisten dit turbulente verkiezingsjaar de opmars van de SP effectief te bestrijden en overtuigden PvdA en VVD ervan het bedrijfsleven in de economische crisis buiten schot te laten. Het kabinet legde de rekening uiteindelijk neer bij de hogere inkomens. Ook lijkt de polder terug, dankzij de voorzichtige wederopstanding van de FNV.

Hoogste nieuwkomers zijn Piet Hein Donner op 15, die de politiek verliet om Herman Tjeenk Willink op te volgen als vicepresident van de Raad van State en 'onderkoning' van Nederland, en Ton Heerts (17), opvolger van Agnes Jongerius als voorzitter van de FNV. Prominente uitvallers zijn Lodewijk Asscher, Jet Bussemaker en Martin van Rijn, die naar het kabinet gingen, en KNAW-president Robert Dijkgraaf, die naar Princeton vertrok.

De hoogste vrouw is, evenals vorig jaar, topambtenaar Kajsa Ollongren op 14, de rechterhand van premier Rutte. Ook hoog genoteerd zijn Louise Fresco, Annemiek Fentener van Vlissingen en prinses Máxima.

Opvallende nieuwkomer is Ben Verwaayen, topman van het Franse telecome-

drijf Alcatel-Lucent en een van de naaste adviseurs van premier Rutte. Hij komt binnen dankzij zijn nieuwe commissariaat bij Akzo Nobel en lidmaatschap van de belangrijke European Round Table of Industrialists.

Andere nieuwkomers: KPMG-consultant Wouter Bos, Femke Halsema, bestuurder bij onder meer Stichting Vluchteling, en Joop

van den Ende, de cultureel ondernemer die door de elite op het schild werd gehesen vanwege zijn rol in het verzet tegen de bezuinigingen op cultuur, met onder meer de oprichting van het 'blockbusterfonds'.

Verantwoording

De Volkskrant Top 200 brengt de bestuurlijke elite in kaart, de schaduwacht van niet-gekozen mensen die achter de schermen actief zijn in besturen, raden en commissies. De lijst rangschikt bestuurders op invloed via een netwerkanalyse op basis van een database met ruim 23 duizend namen en (neven-)functies. Uitgesloten zijn de koningin, kabinetsleden, gekozen politici en mensen met vooral buitenlandse functies.

De berekende resultaten worden onderworpen aan een journalistieke 'reality check' op basis van achtergrondgesprekken met prominenten. Dit kan leiden tot aanpassingen. Te meer daar het belang van nevenfuncties afneemt nu de wet-irrgang het aantal functies per persoon maximeert. Iemand als Jeroen van der Veer heeft daarom al een commissariaat moeten laten lopen. Steeds belangrijker als maatstaf voor invloed wordt maatschappelijk gezag, ook wel terugbelfactor genoemd: wie bel je meteen terug?

Research Martin Kettelarij, Simone Olsthoorn
Netwerkanalyse Christian Gulas, FAS Research, Wenen
Complete ranglijst en cv's: top200.volkskrant.nl
Uitgebreide verantwoording: volkskrant.nl/top200

TOP 10 VROUWEN

- 1 **Kajsa Ollongren** (nr 14)
SG Algemene Zaken
- 2 **Louise Fresco** (nr 19)
Kroonlid SER
- 3 **Annemiek Fentener van Vlissingen** (nr 30)
President-commissaris SHV
- 4 **Prinses Máxima** (nr 33)
Prinses der Nederlanden
- 5 **Lilian Goncalves** (nr 38)
Staatsraad
- 6 **Marjan Oudeman** (nr 48)
Multicommissaris
- 7 **Joanne Kellermann** (nr 50)
Directeur DNB
- 8 **Pauline Meurs** (nr 54)
PvdA-senator
- 9 **Louise Gunning** (nr 57)
Collegevoorzitter Universiteit van Amsterdam
- 10 **Yvonne van Rooy** (nr 58)
Collegevoorzitter Universiteit Utrecht

- 21 **PRINS WILLEM-ALEXANDER (45)**
Troonopvolger
- 22 **DICK BENSCHOP (55)**
21 President-directeur Shell Nederland
- 23 **HENK BROUWER (66)**
13 Bestuursvoorzitter ABP
- 24 **WIEBE DRAIJER (47)**
125 Voorzitter SER
- 25 **JOOP WIJN (43)**
31 Bestuurder ABN Amro
- 26 **ELCO BRINKMAN (64)**
24 Voorzitter Bouwend Nederland
- 27 **BEN VERWAAYEN (60)**
- Bestuursvoorzitter Alcatel-Lucent
- 28 **HANS SMITS (62)**
27 President-directeur Havenbedrijf Rotterdam
- 29 **HANS ALDERS (59)**
26 Multibestuurder
- 30 **ANNEMIEK FENTENER V. VLIS-SINGEN (51)**
28 Pres.-comm. SHV Holdings
- 31 **ED NIJPELS (62)**
36 Multibestuurder
- 32 **JAAP VAN MANEN (62)**
35 Multibestuurder
- 33 **PRINSES MÁXIMA (41)**
42 Prinses der Nederlanden
- 34 **FEIKE SIJBESMA (53)**
55 Bestuursvoorzitter DSM
- 35 **ROGER VAN BOXTEL (58)**
41 Bestuursvoorzitter Menzis
- 36 **ANDRÉ KNOTTNERUS (61)**
22 Voorzitter Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
- 37 **JOS NIJHUIS (55)**
29 President-directeur Schiphol
- 38 **LILIAN GONÇALVES-HO KANG YOU (66)**
43 Staatsraad
- 39 **PAUL POLMAN (56)**
72 Bestuursvoorzitter Unilever
- 40 **LOEK HERMANS (61)**
40 Fractievoorzitter VVD Eerste Kamer

deVolkskrant
TOP 200
van invloedrijkste
Nederlanders
2012

41 **AD SCHEEPBOUWER (68)**
30 Investeerder

42 **WOUTER BOS (49)**
- Partner KPMG

43 **HANS BIESHEUVEL (47)**
- Voorzitter MKB Nederland

44 **ANTONY BURGMANS (65)**
46 Multicommissaris

45 **BERT MEERSTADT (51)**
34 President-directeur NS

46 **SJOERD VAN KEULEN (65)**
33 Voorzitter Holland Financial Centre

47 **HANS KAMPS (60)**
58 Voorzitter Algemene Bond Uitzendondernemingen

48 **MARJAN OUDEMAN (54)**
45 Multicommissaris

49 **HAROLD GODDIJN (52)**
39 Bestuursvoorzitter TomTom

50 **JOANNE KELLERMANN (51)**
53 Directeur DNB

51 **KEES VAN LEDE (69)**
54 Commissaris en bestuurder

52 **ATZO NICOLAÏ (52)**
79 Directeur DSM Nederland

53 **JOS STREPPTEL (63)**
73 Voorzitter Commissie Corporate Governance

54 **PAULINE MEURS (59)**
69 PvdA-senator en bestuurder

55 **DICK BOER (55)**
62 Bestuursvoorzitter Ahold

56 **ARNOUD BOOT (52)**
59 Econoom

57 **LOUISE GUNNING-SCHEPERS (61)**
68 (61) Collegevoorzitter Universiteit van Amsterdam/HvA

58 **YVONNE VAN ROOY (61)**
61 Collegevoorzitter Universiteit Utrecht

59 **VICTOR HALBERSTADT (73)**
64 Econoom en bestuurder

60 **RONALD LATENSTEIN VAN VOORST (48)**
38 Bestuursvoorzitter SNS Reaal

61 **BOELE STAAL (64)**
32 Voorzitter Nederlandse Vereniging van Banken

62 **HANS WIEGEL (71)**
70 Oud-VVD-leider

63 **VOLKERT DOEKSEN (49)**
74 Bestuursvoorzitter Alpinvest

64 **JOOP VAN DEN ENDE (70)**
- Cultureel ondernemer

65 **PIET KLAVER (67)**
60 Multicommissaris

66 **ALBERT JAN MAAT (59)**
47 Voorzitter LTO Nederland

67 **PAMELA BOUMEESTER (54)**
65 Multicommissaris

68 **GUIDO VAN WOERKOM (57)**
63 Hoofddirecteur ANWB

69 **ANNEMARIE JORRITSMA (62)**
101 Voorzitter Vereniging van Nederlandse Gemeenten

70 **BARBARA BAARSMA (42)**
- Kroonlid SER

71 **HENRIËTTE PRAST (57)**
52 Lid WRR

72 **GEORGE MÖLLER (64)**
44 Oud-bestuursvoorzitter Robeco

73 **MIRJAM VAN PRAAG (45)**
77 Kroonlid SER

74 **FRED DE GRAAF (62)**
81 Voorzitter Eerste Kamer

75 **ALEXANDER WYNAENDTS (52)**
103 Bestuursvoorzitter Aegon

76 **AGNES JONGERIUS (52)**
17 Oud-voorzitter FNV

77 **ELI LEENAARS (51)**
37 Bestuurder ING

78 **LENSE KOOPMANS (69)**
66 Scheidend president-commissaris Rabobank

79 **HENK BROEDERS (60)**
51 Bestuurder Cap Gemini

80 **ARIE BRIENEN (55)**
78 Directeur Jaarbeurs

TOP 5
NIEUWKOMERS

- 1 **Piet Hein Donner** (nr 15) Vicepresident Raad van State
- 2 **Ton Heerts** (nr 17) Voorzitter FNV
- 3 **Ben Verwaayen** (nr 27) Bestuursvoorzitter Lucent-Alcatel
- 4 **Wouter Bos** (nr 42) Partner KPMG en informateur
- 5 **Hans Biesheuvel** (nr 43) Voorzitter MKB Nederland

TOP 5
UITVALLERS

- 1 **Jet Bussemaker** (was nr 71) Minister van Onderwijs
- 2 **Robbert Dijkgraaf** (was nr 51) Institute for Advanced Study, Princeton
- 3 **Martin van Rijn** (was nr 110) Staatssecretaris van Volksgezondheid
- 4 **Lodewijk Asscher** (was nr 115) Minister van Sociale Zaken en vicepremier
- 5 **Nurten Albayrak-Temur** (was nr 187) Ontslag als bestuursvoorzitter COA

Kabinetsleden zijn uitgesloten van De Top 200.

81 **WIM VAN DEN GOORBERGH (64)**
57 Multicommissaris

82 **KEES STORM (70)**
67 Oud-bestuursvoorzitter Aegon

83 **HENK ROTTINGHUIS (56)**
171 Multibestuurder

84 **PAULINE VAN DER MEER MOHR (52)**
114 Bestuursvoorzitter Erasmus Universiteit

85 **WIM KOK (74)**
82 Minister van Staat

86 **PIET VAN SCHIJNDEL (62)**
107 Scheidend bestuurder Rabobank

87 **KAREL VUURSTEEN (71)**
105 Oud-bestuursvoorzitter Heineken

88 **WOUT DEKKER (56)**
- Commissaris en bestuurder

89 **PETER HARTMAN (63)**
- President-directeur KLM

90 **THOM DE GRAAF (55)**
96 Voorzitter HBO-raad

91 **MARGOT SCHELTEMA (58)**
- Multicommissaris

92 **PAUL ROSENMÖLLER (56)**
87 Bestuurder en programmamaker

93 **TOM DE SWAAN (66)**
83 Multicommissaris

94 **WINNIE SORGDRAGER (64)**
98 Staatsraad

95 **RODERICK MUNSTERS (49)**
85 Bestuursvoorzitter Robeco.

96 **TRUDE MAAS-DE BROUWER (65)**
88 Commissaris en bestuurder

97 **PETER GORTZAK (54)**
48 Oud-vicevoorzitter FNV

98 **GERARD KLEISTERLEE (66)**
86 Oud-bestuursvoorzitter Philips

99 **PETER ELVERDING (63)**
91 Oud-bestuursvoorzitter DSM

100 **WIM DEETMAN (67)**
49 Staatsraad

De Top 200 van invloedrijkste Nederlanders

101 **WIM PIJBES (51)**
120 Directeur Rijksmuseum

102 **TON NELISSEN (64)**
108 Multicommissaris

103 **RENÉE JONES-BOS (59)**
- Secretaris-generaal
Buitenlandse Zaken

104 **SADIK HARCHAOUI (39)**
100 Bestuursvoorzitter Forum

105 **HÉLÈNE VLEETTER-VAN DORT (48)**
- Hoogleraar en bestuurder

106 **BERT VAN DELDEN (71)**
93 Toezichthouder

107 **JAAP WINTER (49)**
80 Partner De Brauw

108 **PETER WAKKIE (64)**
89 Multicommissaris

109 **DANIEL ROPERS (40)**
- Bestuursvoorzitter Bol.com

110 **HAN NOTEN (54)**
176 PvdA-senator

111 **EELCO BLOK (55)**
- Bestuursvoorzitter KPN

112 **TJIBBE JOUSTRA (61)**
99 Voorzitter Onderzoeksraad
voor Veiligheid

113 **JOOST KUIPER (65)**
92 Multicommissaris

114 **FONS VAN WESTERLOO (66)**
122 Multibestuurder

115 **ONNO RUDING (73)**
76 Oud-minister en -bankier

116 **SASKIA STUIVELING (67)**
133 President Algemene
Rekenkamer

117 **HERMAN BOLHAAR (57)**
111 Voorzitter College van
procureurs-generaal

118 **ALBERT RÖELL (53)**
128 Bestuursvoorzitter KAS Bank

119 **HANS BORSTLAP (66)**
123 Staatsraad.

120 **LEO VAN WIJK (66)**
124 Vicevoorzitter Air France-KLM

TOP 5 ONDER 45

- 1 **Sadik Harchaoui (39)**
Bestuursvoorzitter Forum
- 2 **Daniël Ropers (40)**
Bestuursvoorzitter Bol.com
- 3 **Jaap van Wiechen (40)**
Directeur HAL Investment
- 4 **Prinses Máxima (41)**
Prinses der Nederlanden
- 5 **Barbara Baarsma (42)**
Kroonlid-SER

Rangorde naar leeftijd

TOP 5 BOVEN 67

- 1 **Frits Bolkestein (79)**
Oud-eurocommissaris
- 2 **Wim Kok (74)**
Minister van Staat
- 3 **Ruud Lubbers (73)**
Minister van Staat
- 4 **Victor Halberstadt (73)**
Econoom en bestuurder
- 5 **Onno Ruding (73)**
Oud-minister en -bankier

Rangorde naar leeftijd

121 **TOM MIDDENDORP (52)**
- Commandant der
Strijdkrachten

122 **BERNARD TER HAAR (57)**
116 DG ministerie van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

123 **JAN WILLEM BAUD (61)**
- Directievoorzitter NPM Capital

124 **BERT BRUGGINK (49)**
159 Financieel bestuurder
Rabobank

125 **CAROLINE PRINCEN (46)**
149 Bestuurder ABN Amro

126 **FRITS BOLKESTEIN (79)**
113 Oud-eurocommissaris

127 **ADRI BAAN (70)**
117 Multicommissaris

128 **ESTHER-MIRJAM SENT (45)**
147 Econoom en PvdA-senator

129 **JOHAN VAN DER WERF (60)**
127 Multicommissaris

130 **HERMAN TJEENK WILLINK (70)**
20 Oud-vicepresident
Raad van State

131 **JOS BAETEN (53)**
130 Bestuursvoorzitter ASR

132 **THEO BOVENS (53)**
56 Commissaris van de Koningin
Limburg

133 **RUUD KOOLE (59)**
144 PvdA-senator

134 **GERT-JAN KRAMER (70)**
166 Oud-bestuursvoorzitter Fugro

135 **JAAP DE HOOP SCHEFFER (64)**
- Oud-politicus en bestuurder

136 **LODEWIJK HIJMANS
VAN DEN BERGH (49)**
146 Bestuurder Ahold

137 **HERMAN DIJKHUIZEN (51)**
142 Oud-bestuursvoorzitter KPMG

138 **KICK VAN DER POL (62)**
151 Voorzitter Pensioenfederatie

139 **ANNEMIEKE ROOBEK (54)**
160 Hoogleraar en commissaris

140 **PIETER WINSEMIUS (70)**
- Oud-politicus en bestuurder

141 **GEERT CORSTENS (66)**
- President Hoge Raad
der Nederlanden

142 **GERLINDE SILVIS (53)**
126 Bestuurder Rabobank

143 **WILLEMIJN MAAS (52)**
138 Bestuurder

144 **NIEK HOEK (56)**
136 Bestuursvoorzitter Delta Lloyd

145 **MARIKE VAN LIER LELS (53)**
137 Multicommissaris

146 **HERMAN WIJFFELS (70)**
193 Oud-bestuursvoorzitter
Rabobank

147 **MIRJAM SIJMONS (52)**
134 Lid hoofddirectie ANWB

148 **WILLEM STEVENS (74)**
118 Oud-CDA-senator

149 **INGE BRAKMAN (51)**
170 Multicommissaris

150 **MARGRETH DE BOER (73)**
145 Multicommissaris

151 **FRANK DE GRAVE (57)**
161 Voorzitter Orde van Medisch
Specialisten

152 **TINI HOOYMANS (61)**
148 Bestuurder TNO

153 **FOKKO VAN DUYNE (70)**
106 Multibestuurder

154 **JOOP DAALMEIJER (66)**
- Voorzitter Raad van Cultuur

155 **CEES VEERMAN (63)**
150 Oud-politicus en bestuurder

156 **CHRIS FONTEIJN (57)**
165 Voorzitter NMa

157 **MARTIJN VAN DER VORM (54)**
168 Bestuursvoorzitter
HAL Holding

158 **KARLA PEIJS (68)**
135 Commissaris van de Koningin
Zeeland

159 **MARRY DE GAAY FORTMAN (47)**
189 Advocaat en partner
Houthoff Buruma

160 **FRANS CREMERS (60)**
177 Multicommissaris

Sywert van Lienden, Bas Heijne en andere favorieten van de top

G500-initiator Sywert van Lienden (22) is volgens de bestuurlijke top van Nederland de invloedrijkste jongere, vóór onder anderen de eurosceptische publicist Thierry Baudet (29). Matthijs van Nieuwkerk en Pauw & Witteman zijn de toonaangevende namen uit de media, naast natuurlijk *De Telegraaf*. De krant van wakker Nederland werd in de persoon van hoofdredacteur Sjuul Paradijs en politiek commentator Paul Jansen ook vóór het volksoproer tegen de inkomensafhankelijke zorgpremie al een factor van belang geacht. En Bas Heijne is de favoriete publicist, door wie de bestuurlijke elite zich in *NRC Handelsblad* graag zachtjes laat kastijden. 'Een *must-read* op de zaterdagochtend', aldus een voormalig politicus. Arnon Grunberg, de voetnoot van *de Volkskrant*, volgt op gepaste afstand.

Dat zijn enkele uitkomsten van een peiling die *de Volkskrant* in de tweede helft van oktober - tijdens de radiostilte van de formatie - hield onder ruim vierhonderd invloedrijke Nederlanders (geselecteerd uit de database van de krant met meer dan 23 duizend namen en functies) om een beeld te krijgen van wie door de bestuurlijke elite zelf als belangrijk wordt gezien.

De steekproef onder het gezelschap polderbestuurders, topondernemers, wetenschappers, bankiers, senatoren en cultuurpauzen - totale respons: eenderde - levert een gemengd beeld op. Zo worden naast Van Lienden en Baudet ook Jesse Klaver (GroenLinks), Dennis Wiersma (FNV Jong) en IJmert Muilwijk (CNV Jongeren) als invloedrijke jongeren genoemd, vóór Eva Jinek en Alexan-

der Klöpping. Sywert van Lienden voert de peiling aan nadat hij dit jaar furore maakte met het jongereninitiatief G500. Zijn koppositie bij de bestuurlijke elite heeft wellicht ook te maken met de uitgekende raad van advies die hij wist samen te stellen, met klinkende namen als TomTom-baas Harold God-

dijn, oud-minister Pieter Winsemius, voormalig bankier en poldericoon Herman Wijffels en econome Barbara Baarsma.

Paul Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, is volgens de steekproef de invloedrijkste opiniemaker, voor hoogleraar en SER-kroonlid Louise Fresco en de naar Princeton vertrokken oud-KNAW-president Robbert Dijkgraaf. Verder worden als opiniemakers onder anderen econoom Arnoud Boot, DSM-topman Feike Sijbesma en Unilever-baas Paul Polman genoemd. Polman profileert zich internationaal als een CEO met hart voor duurzaamheid. Uit de media worden verder nog Frits Wester (RTL) en Marike Stellinga (NRC) genoemd.

De invloedrijkste Nederlander is ook volgens de bestuurlijke elite zelf werkgeversvoorman Bernard Wientjes, voor het derde jaar nummer 1 van de Volkskrant Top 200. Wientjes wordt meestal genoemd in combinatie met de nummers 2 en 3, Mark Rutte en Diederik Samsom. Ook DNB-president Klaas Knot, oud-SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan, eurocommissaris Neelie Kroes en voormalig Shell-topman Jeroen van der Veer wordt veel invloed toegedicht. Andere namen die hoog staan aangeschreven bij de top van Nederland: PvdA-informateur en KPMG-consultant Wouter Bos en de 'nieuwe' onderkoning van Nederland, Piet Hein Donner. De oud-CDA-minister volgde dit jaar Herman Tjeenk Willink op als vicevoorzitter van de Raad van State.

volkskrant.nl/top200
Voor de complete uitkomsten van de peiling onder de elite

161 **CHRIS VAN BOETZELAER VAN OOSTERHOUT (69)**
140 Oud-bestuurder Fortis

162 **EWALD KIST (68)**
84 Oud-bestuursvoorzitter ING

163 **BEN VAN DER VEER (61)**
167 Oud-bestuursvoorzitter KPMG

164 **FEMKE HALSEMA (46)**
- Oud-politicus en bestuurder

165 **JAN-MICHIEL HESSELS (69)**
163 President-commissaris NYSE Euronext

166 **MARTIJN SNOEP (44)**
181 Managing partner De Brauw

167 **DICK SLUIMERS (59)**
162 Bestuursvoorzitter APG

168 **PAUL VAN DER HEIJDEN (63)**
152 Scheidend collegevoorzitter Universiteit Leiden

169 **SYBILLA DEKKER (70)**
156 Oud-minister van VROM

170 **HERNA VERHAGEN (46)**
- Bestuursvoorzitter PostNL

171 **ANGELIEN KEMNA (55)**
178 Hoofd beleggingen APG

172 **ANDRÉ ROUVOET (50)**
- Voorzitter Zorgverzekeraars Nederland

173 **JAAP VAN WIECHEN (40)**
- Directeur HAL Investment

174 **HANS CLEVERS (55)**
- President KNAW

175 **ROB ROUTS (66)**
131 Oud-bestuurder Shell

176 **WIM VAN DER LEEGTE (65)**
- President-directeur en eigenaarVDL Groep

177 **IRENE ASSCHER-VONK (68)**
154 Multicommissaris

178 **PIETER VAN VOLLENHOVEN (73)**
102 Voorzitter Nationaal Groenfonds

179 **WIM KUIJKEN (59)**
- Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma

180 **CEES VERMAAS (47)**
182 Bestuursvoorzitter Euronext Amsterdam

181 **JAN LOUIS BURGGAFF (48)**
- Partner Allen & Overy

182 **AALT DIJKHUIZEN (59)**
- Bestuursvoorzitter Wageningen UR

183 **RIJKMAN GROENINK (63)**
192 Oud-bestuursvoorzitter ABN Amro

184 **MARLEEN BARTH (48)**
172 Fractievoorzitter PvdA Eerste Kamer

185 **ERNST HIRSCH BALLIN (61)**
158 Oud-minister van Justitie

186 **RIJNHARD VAN TETS (65)**
139 Oud-bestuurder ABN Amro

187 **WIM VAN DE DONK (50)**
194 Commissaris van de Koningin Noord-Brabant

188 **MARTIJN SANDERS (67)**
198 Voorzitter Vereniging Rembrandt

189 **AHMED ABOUTALEB (51)**
190 Burgemeester Rotterdam

190 **ALEXANDER RIBBINK (48)**
- Investeerder en bestuurder

191 **FLORIS DECKERS (62)**
185 Scheidend bestuursvoorzitter Van Lanschot

192 **YOERI ALBRECHT (45)**
- Directeur De Balie Amsterdam

193 **CATEAUTJE HIJMANS VAN DEN BERGH (51)**
- Bestuursvoorzitter Boer & Croon

194 **KARIEN VAN GENNIP (44)**
- Directeur Beleggingen ING

195 **MAARTEN HAJER (50)**
- Directeur Planbureau voor de Leefomgeving

196 **PIETER BROERTJES (60)**
195 Burgemeester Hilversum

197 **JOZIAS VAN AARTSEN (64)**
183 Burgemeester Den Haag

198 **TINEKE BAHLMANN (62)**
173 Bestuurder

199 **ILA KASEM (45)**
- Directeur Van de Bunt

200 **INEKE DEZENTJÉ HAMMING-BLUEMINK (58)**
- Voorzitter FME-CWM

OMLAAG
58,3
GEMIDDELDE LEEFTIJD

De leden van de Volkskrant Top 200 zijn gemiddeld 58,3 jaar oud. In 2006 lag die gemiddelde leeftijd nog boven de 60, in 2007 was dat gedaald naar 59 jaar.